

PO PODPISU FRANCOSKO-ZAHODNONEMŠKE POGODBE

Zakaj je pariški sporazum vzbudil nezadovoljstvo

Tesno sodelovanje med Francijo in Zahodno Nemčijo utegne preprečiti uresničitev načrta o Združení Evropi in otežkočiti sporazum o prepovedi jedrskih poizkusov

Predsednik De Gaulle in kancler Adenauer sta v sredo v Parizu podpisala pogodbo o francosko-nemškem sodelovanju na zunanje-političnem, obrambnem in kulturnem področju. Politični krogi, ki ta državnika podpirajo, pripisujejo dogodku naravnost zgodovinski pomen, češ da so bili s tem dokončno odpravljeni vzroki za spore in nasprotstva, ki so cela štiri stoletja kalili mirno sožitje med francoskim in nemškim narodom in povzročili ogromno gorja Evropi ter svetu. Pogodba bo postala veljavna, ko jo bosta potrdila oba parlamenta.

VSEBINA POGODBE

Kar zadeva zunanjo politiko, posamezni členi predvidevajo, da se bosta predsednika obeh držav in vlad redno sestajala vsaj dvakrat na leto, zunanja ministra pa štirikrat. Visoki uradniki zunanjih ministrstev se bodo srečali vsak mesec. Glede vojaškega sodelovanja je poleg pogostih srečanj med poveljniki generalnih štabov določeno, da si bosta državi izmenjali vojaško osebje, prirejali skupne vojaške vaje, sodelovali pri proizvodnji skupnega orožja, razen jedrskega, ki ga Zahodna Nemčija ne sme proizvajati, in skupno proučevali vprašanja, ki se tičejo strategije in taktike.

Na kulturnem področju je predvideno, da bodo vseučiliške diplome, dosežene na eni izmed francoskih univerz, veljale tudi v Nemčiji, in obratno. Na francoskih šolah bodo posvetili večjo skrb pouku nemškega jezika, na nemških šolah pa pouku francoščine. Predvidena je nadalje koordinacija pri znanstvenem raziskovalnem delu in skupno proučevanje temeljnih znanstvenih vprašanj.

ZAKAJ NEZADOVOLJSTVO?

Ceprav je po nepristranski sodbi marsikatero določilo nove francosko-nemške pogodbe ne samo sprejemljivo, temveč tudi vsestransko koristno, je bil v zahodnem svetu sporazum med De Gaulleom in Adenauerjem na splošno sprejet z velikim nezadovoljstvom. Zakaj?

V tej pogodbi zahodni krogi ne vidijo toliko dokaza, da se je pričela doba prijateljstva in tvornega sodelovanja med stoletja sprtima narodom in državama, temveč predvsem dejanje, ki utegne preprečiti uresničenje zamisli o Združení Evropi in ki oberem lahko pomeni začetek konca zavezništva med Ameriko in zahodno Evropo.

Takšna predvidevanja niso neutemeljena in prav nič preuranjena. Francosko-nemški sporazum je bil namreč podpisan samo nekaj dni potem, ko je De Gaulle močno s krampom udaril po stavbi, ki se imenuje Skupno evropsko tržišče, katerega član bi morala postati tudi Velika Britanija.

Francoski predsednik se je, kot znano, odkrito izjavil, proti vstopu Anglije na evropska tla, češ da bi se s tem zahodna Evropa tudi politično povsem podredila Združenim državam Amerike.

Na zadnjih pogajanjih v Bruslju, ki so se prekinila konec prejšnjega tedna, je bilo sklenjeno, da se bodo ponovno začela prihodnji ponedeljek. Zato vlada v zahodnem svetu veliko zanimanje za izid novih razgovorov, ki bi morali biti odločilni.

Pred odhodom kanclerja Adenauerja v Pariz so tako vplivne osebnosti iz njegove krščansko-demokratske stranke kot tudi socialni demokrati in liberalci vršili pritisk na starega državnika, naj vpliva na De Gaulle, da spremeni ali vsaj omili svoje odklonilno stališče do Velike Britanije.

Doslej se natančno še ne ve, v kolikšni meri je Adenauer te zahteve upošteval in ali je pri De Gaulleu kaj dosegel.

Ne glede na to pa je gotovo, da se bo kancler ob vrnitvi v Bonn moral ostro spopasti z delom nemške javnosti in tudi z mnogimi političnimi osebnostmi ter bo mo-

ral njih stališča upoštevati, saj bo drugače prisiljen zaključiti svojo politično dejavnost še pred določenim rokom, to je, še preden nastopi jesen.

Politično pomembno je na primer dejstvo, da sta se med Adenauerjevim bivanjem v Parizu sestala podkancler Erhard in liberalni voditelj Mende ter proučila kočljiv položaj, ki je nastal po neuspešnih pogajanjih v Bruslju. Po sestanku sta izdala skupno poročilo, v katerem je med drugim rečeno, da si »evropske politike brez sodelovanja Velike Britanije sploh ni mogoče zamišljati.«

Če pomislimo, da je Erhard najresnejši kandidat za Adenauerjevo nasledstvo, še boljše razumemo, kakšen veter veje v zahodnonemških političnih krogih.

Zdi se, da je kancler francoskemu predsedniku predlagal, naj se v Bruslju naredi seznam še nerešenih vprašanj, s čimer bi dobili jasnejšo sliko o težavah, ki bi jih bilo treba odpraviti kar bi olajšalo sklenitev sporazuma. Zdi se tudi, da De Gaulle tega predloga ni niti sprejel niti odbil, vendar bo poskrbel, da se prihodnja pogajanja z Veliko Britanijo ne bodo popolnoma razbila, ker bi to neugodno vplivalo na zahodnonemški parlament, ki bi utegnil pravkar sklenjeni sporazum tudi zavrniti. General na je Adenauerju bač odkrito povedal, da je trdno odločen preprečiti vstop Velike Britanije v SET.

Pogajanja za sklenitev jedrskega sporazuma

Kar se sedaj dogaja v zahodni Evropi, pa ne zanima samo države in ljudstva v tem delu sveta, temveč je treba te dogodke postaviti v zvezo tudi z drugimi mednarodnimi problemi, pri čemer je prizadet prav ves svet. Gre v prvi vrsti za vprašanje jedrskega orožja in jedrskih preizkusov, o čemer so se prav te dni začeli pogajati Amerikanci, Sovjeti in Angleži.

Do teh neposrednih razgovorov med najbolj prizadetimi državami je prišlo, potem ko je Hruščov sporočil Kennedyju, da bo dovolil določeno število letnih pregledov tudi na ozemlju Sovjetske zveze. Amerikanci se sicer s tem ne zadovoljujejo, ker menijo, da je za učinkovito nadzorstvo poleg naimanj 8 letnih inšpekcij potrebno namestiti na sovijskem ozemlju tudi večje število posebnih naprav (»črnih zabojev«), ki bi zabeležile morebitne jedrske poizkuse.

Sovjeti so doslej pristali na namestitev 3 takšnih naprav.

Ceprav so stališča obeh velesil še vedno precej različna, je danes več upanja in možnosti, da bo prišlo do zaželenega sporazuma med tremi atomskimi velesilami.

Temu važnemu vprašanju pa utegne mnogo škodovati prav De Gaulle, ki je pred dobrim tednom dni izjavil, da Francija ne bo pristala na morebiten sporazum o prepovedi jedrskih preizkusov, dokler bodo SZ in ZDA ohranile vse dosežene jedrske orožje. Samo v primeru, da bi obe velesili vse to orožje uničili, bi se Francija odpovedala proizvodnji lastnega jedrskega orožja.

Ker je nemogoče pričakovati, da bi se to zgodilo, nastane vprašanje, ali je kakšen sporazum sploh mogoč če Francija ne

(Nadaljevanje na 2. strani)

RADIO TEST A

• NEDELJA, 27. januarja, ob: 9.00 Kmetijska oddaja; 9.30 Slovenske zborovske skladbe; 10.00 Prenos sv. maše iz stolnice Sv. Justa; 11.15 Oddaja za najmlajše: »Abrakadabra«, pravljica (Dragotin Horkeč), igrajo člani RO; 12.00 Slovenska nabožna pesem. Cerkveni zbor od Sv. Ivana pri Trstu; 12.15 Vera in naš čas; 14.30 Sedem dni v svetu; 14.45 Mladinski pevski zbor iz Sezane, ki ga vodi Majda Hauptman; 17.00 Kinoklub, filmski svet v besedi in glasbi; 18.30 Msgr. Ivan Trinko, ob 100-letnici rojstva (Rado Bednarik); 21.00 Iz slovenske folkloze: »Na snubljenje se bom podal« (Lelja Rehar).

• PONEDELJEK, 28. januarja, ob: 12.00 Iz slovenske folkloze: »Na snubljenje se bom podal« (Lelja Rehar); 18.00 Tenorist Dušan Pertot poje samospeve Antona Linhart, Jurija Flajšmana, Kamila Mašeka, Antona Foersterja in Hrabroslava Volariča; 20.30 Humphrey Searle: »Norčev dnevnik«, opera v enem dejanju, nato Lukas Foss in Jean Karsavina: »Skakajoča žaba«, opera v dveh dejanjih.

• TOREK, 29. januarja, ob: 12.00 Pomenek s poslušavkami; 18.00 Italijanščina po radiu; 18.30 Robert Schumann: štiri lovski napevi, op. 137 za moški zbor in štiri robove. Nočni spev, op. 108 za mešani zbor in orkester; 19.00 Pisani balončki, radijski tednik za najmlajše; 21.00 Roman v nada ljevanjih. Ivan Pregelj: »Tolminci« (Martin Jevnikar); 21.35 Koncert pianista Marjana Lipovška. Fran Gerbič: Mazurka, Emil Adamič: Valzer, Polka, Gojmir Krek: Tri skladbe za klavir, op. 47, Gavotta, Vasilij Mirk: Glasbeni utrinki št. 1., 2. 3. in 4.; 22.00 Misli in nazori.

• SREDA, 30. januarja, ob: 12.00 Brali smo za vas. 18.00 Z zborovskih natečajev Antonio Illersberg; 18.30 Jugoslovanski skladatelji — Bruno Bjelinski: Serenada za trombono, godalni orkester in tolkalca Krešimir Friebec: Ritmi drammatični. Simfonični orkester Radiotelevizije iz Zagreba vodi Igor Gjadrov; 19.00 Higiena in zdravje, s posvetovalnico dr. Milana Starca; 20.30 Prizadevanje mladih budističnih menihov, dramatisirana zgodba; 22.00 Iz italijanskega glasbenega ustvarjanja: »Glasba v Rimu v 17. in 18. stoletju«.

• ČETRTEK, 31. januarja, ob: 12.00 Roman v nadaljevanjih. Ivan Pregelj: »Tolminci« (Martin Jevnikar); 18.00 Italijanščina po Radiu; 18.30 Felix Mendelssohn: Oktet v Es-duru za štiri violine, dve violi in dva violončela, op. 20; 19.00 Širimo obzorja: »Začetek ljudskega pesništva« (Mara Kalan). Približno ob 21.50 Knjižne novosti — Franc Jeza: »Alberto Moravia in njegova zbirka L'automat«.

• PETEK, 1. februarja, ob: 12.00 Pomenek s poslušavkami; 18.00 Violinist Rok Klopčič. Vinko Vodopivec: Dva Intermezza, Danilo Svara: Rondó fantazija, Enrique Granados: Spanski ples; 18.30 Tržaški skladatelji: »Giulio Viozzi« (Pavle Merku); 20.30 Gospodarstvo in delo; 21.00 Koncert operne glasbe; 22.00 Novela in črtice. Janez Svajncar: »Irina« (Martin Jevnikar).

• SOBOTA, 2. februarja, ob: 12.00 Zimski turistični razgledi; 13.30 Dunaj v lahki glasbi; 14.40 Pojeta Jelka Cvetežar in »Duo sa Kvarnera«; 15.30 »Mrtvi Kurent«, drama v treh dejanjih (Miha Remec). Igrajo člani RO; 17.20 II. Vatikanski koncil. Poročila in komentarji o Vesoljnem cerkvenem zboru; 18.00 Sodobna slovenščina; 19.00 Družinski obzornik (prof. Iv. Theuerschuh); 20.40 Zbor iz St. Mavra, ki ga vodi Gabrijel Devetak; 21.30 Vabilo na ples.

SPOMINSKA ODDAJA

Za nedeljo popoldne ob 18.30 je tržaški radio pripravil posebno oddajo v spomin 100-letnice rojstva Ivana Trinka-Zamejskega. Oddaja, v priredbi prof. Bednarika, bo obsegala tudi beneške popevke in radijski razgovor s pokojnim kulturnim voditeljem Beneških Slovencev.

Na to izredno oddajo opozarjamo naše bravce in vse poslušavce.

VEDENSKI KOLEDARČEK

27. januarja, nedelja: Janez, Sava
28. januarja, ponedeljek: Peter, Tilen
29. januarja, torek: Franc, Radomir
30. januarja, sredo: Martina, Darinka
31. januarja, četrtek: Vanja, Marcela
1. februarja, petek: Ignac, Igor
2. februarja, sobota: Svečnica, Marija

Kongres v Berlinu zaključen

V ponedeljek se je ob zvokih »Internacionale« zaključil kongres vzhodnonemške komunistične stranke. Na odru sta se stisnila v tovariški objem Hruščev in Ulbricht. Vsi navzoči so burno ploskali razen Kitajcev in severnih Korejcev.

Zborovanje je potrdilo politično smer Hruščeva in njegovih pristašev proti Kitajcem in njihovim albanskim slednikom. Zaključki kongresa predstavljajo nekakšno pomirjenje za mednarodno politiko. Glede Berlina je prišlo do kompromisa, naj se zadeva uredi na miroljuben način. Sovjetsko časopisje ponavlja besede Hruščeva, da se ne splača sprožiti vojno zaradi Berlina. Župan zapadne mestne polovice Brandt bo bržkone šel v Moskvo na razgovore, da bi se »berlinski zid« malce razmajal za prehode. Potrdilo za mirno sožitje obeh nasprotnih idejnih taborov so videli udeleženci kongresa v pristanku Sov. zveze za nadzorstvo nad jedrskim orožjem. Nadaljnji zaključek komunističnega zbora je tudi priznanje posebnega položaja polj-

ske in jugoslovanske partije. Idejni spor med sovjetsko in kitajsko komunistično smerjo se je pa v Berlinu še poostrel.

Izvoljeno je bilo tudi dosedanje vodstvo vzhodnonemške komunistične stranke z Ulbrichtom na čelu. Njegov položaj se je utrdil. Moral je pa kljub vsemu poslušati očitke, da Vzhodna Nemčija premalo proizvaja in preveč politizira. Inozemski dopisniki na kongresu menijo, da je Ulbricht razumel to lekcijo iz Moskve in da ne bo tvegala kakih pustolovščin v Berlinu.

Pereča gospodarska vprašanja

Te dni je zasedal v Ljubljani gospodarski odbor republiškega zbora. Člani odbora so na razpravi ugotavljali, da se predvideva v tem letu povečanje kmetijske proizvodnje za 19 odstotkov. Ljudski zastopniki so v zvezi s temi optimističnimi izglede že večkrat vprašali, ali bo porast kmetijske proizvodnje vsklajen s surovinsko bazo, predvsem s krmo. Prišla so na dan tudi vprašanja glede pomoči zasebnim kmetijskim gospodarstvom; po statistiki obsegajo zasebna kmečka posestva 90 odstotkov obdelovalne površine.

Težave so tudi z delovno silo, katere je čimdalje manj za obdelovanje zemlje. Po mnenju nekaterih poslancev je prišlo v Sloveniji že do najvišje mere obdavljenosti, posebno kar se tiče prometnega davka. Vsa ta pereča vprašanja bo treba vskladiti, če naj se zasnovani poljedelski načrt tudi uresniči.

GLASOVANJE O NEZAUPNICI VLADI

Danes se je v poslanski zbornici začela razprava o resoluciji komunističnih poslancev, ki se zaključijo s predlogom, naj se Fanfanijevi vladi izreče nezaupnica. Kot glavni razlog navajajo spor med socialisti in demokristjani in neizvedbo celotnega vladnega programa. Predvideva pa se, da bo nezaupnica zavržena.

Zakaj je pariški sporazum vzbudil nezadovoljstvo

(Nadaljevanje s 1. strani)

bo spremenila stališča in če bo nadaljevala z jedrskimi preizkusi.

Pristanek Nikite Hruščeva na inšpekcije po sovjetskem ozemlju sovпада z ameriškim sklepom, da se odstraniti nadaljnji dve oporišči za atomske izstrelke iz Italije in Turčije. Čeprav Amerikanci trdijo, da se s tem ukrepom ne bo v ničemer spremenilo razmerje sil med dvema taboroma, ker gre za izstrelke, ki so že zastareli, utegne to imeti določene psihološke učinke, ta ko na vzhodu kot na zahodu.

V tej zvezi londonski Daily Telegraph piše: »Onstran železne zavese zna ta sklep vzbuditi občutek, da od ameriških oporišč, ki kot klešče oklepajo Sovjetsko zvezo in ostale komunistične države, ne grozi več tolikšna nevarnost in da bi zato razorožitev ne predstavljala več tolikšnega rizika. Toda na tej strani železne zavese bo ameriški sklep nujno okrepil stališče ti stih, ki skupno z De Gaulleom zahtevalo, naj se Evropa opremi z lastnim obramb-

nim jedrskim orožjem, ki ne bo odvisno od Amerike.«

Toda kot De Gaulle Amerikancem tako tudi Kitajci povzročajo — po mnenju omenjenega lista — preglavice Sovjetom.

»Kennedyjeve skrbi zaradi 'De Gaullova bombe' — pravi list — in zaradi generalovega trajnega truda, da bi spraval pod svojo namišljeno zaščito Zahodno Nemčijo, se mnogo ne razlikujejo od skrbi, ki jih ima Hruščov z Maocetungom.«

Tudi Kitajci namreč mrzlično pripravljajo svojo jedrsko bombo. Glasnik ameriškega zunanjega ministrstva je napovedal, da bo prva kitajska bomba verjetno eksplodirala konec tega leta ali najkasneje v teku prihodnjega.

»Tri jedrske velesile — pravi Daily Telegraph — se torej dobro zavedajo, kako je nujno potrebno čimprej prepovedati jedrske poizkuse, ker bi drugače nastali novi in še hujši zapletljaji.

Vse to ponovno dokazuje, da se nahajamo pred važnimi odločitvami, od katerih bo odvisna usoda človeštva.

Češkoslovaški kolhozi

Kot vse komunistične vlade, tako so tudi v Češkoslovaški pritiskali na združevanje kmetovalcev v kolhoze, ki so približno tako organizirani kot v Rusiji. Poleg skupnega zemljišča ima vsak kolhoznik ohišnico v izmeri 2.000 do 5.000 m². Vseh kolhozov je nekaj nad 6.000, velikost posameznega pa je zelo različna: od 100 ha do 6.000 ha.

Največji kolhoz z nad 6.000 ha površine se nahaja blizu Požuna ob Donavi. Ta kolhoz ima prvovrstno zemljo, velik strojni park, mnogo živali in tudi drugače zelo ugodne pogoje, pa tudi precej pametno vodstvo. Ta kolhoz kažejo tujim turistom, ki pa tudi tu ne smejo spraševati kolhoznikov po njih razpoloženju. Zdi se pa, da so ti kolhozniki zadovoljni in da ne silijo proč, v industrijo, kakor člani drugih. Na tem kolhozu tudi ni pomanjkanja delovne sile, medtem ko je je na drugih mnogo premalo, navadno več kot 30%. Gredo pa proč, ker hočejo imeti stalno plačo, ki ni odvisna od vremena in višine pridelkov. Kolhozniki sami pravijo, da sedanji sistem na kolhozih ni pravilen: če zemlja ni njihova, nočejo nositi rizika menjajočih se pridelkov in želijo imeti stalno plačo.

Češkoslovaška ima mnogo rodovitne zemlje, ljudstvo pa je tudi precej prosvetljeno. Brez posebnega odpora je pristalo na izvedbo agrarne reforme, zavedajoč se, da odpor ne bi nič zalgel. Celo pomagali so graditi kolhoze. Danes pa je že

S sosedne strani

Zvedeli smo, da je apostolski administrator msgr. Mihael Toroš precej hudo obolel. Za sedaj leži na bolniški postelji še v svoji rezidenci na Kostanjevici. Vsi prijatelji in znanci želijo g. monsignorju, da bi se mu kmalu izboljšalo zdravstveno stanje.

Druga, podobno nevesela novica, je tudi huda bolezen župnika Muniha s šentviške gore. Težki in dolgoletni naporji so duhovnika tako zdelali, da je živčno popolnoma oslabil. Pomoči išče v okrevališču. Bog daj tudi vedno veselemu gospodu, da bi se mu povrnil dobrodušni nasmeh na prijazna lica. To željo mu pošiljajo tudi vsi goriški prijatelji.

POROKA

Prejšnji teden se je poročil v Ljubljani g. Albert Rejec z gospodično prof. Tatjano Srebot. Ženin, primorski rojak, se je pred vojno uveljavljal kot močna kulturna osebnost na Goriškem. Obsojen od fašističnega sodišča na najhujše kazni, je posebnega zapustiti domače kraje. Po vojni je moral v Ljubljani kot izvedenec v manjšinskih vprašanjih. Njegovo ime še vedno srečujemo v znanstvenih in poljudnih revijah, v katerih posebno rad opisuje z vseh vidikov svojo ožjo domovino.

Za novo življenjsko pot želijo nevesti in ženinu vsi znanci obilo sreče!

Izdaja Konzorcij Novega lista • Odgovorni urednik Drago Legiša • Tiska tiskarna »Graphis« - Trst, ul. Sv. Frančiška 20 — Telefon 29.477

mного površin neobdelanih in vse kaže, da jih bodo morali obdelovati robotniki.

VIDEMSKI ŽUPAN IN HRUŠCOV

Videmski župan prof. Cadetto se je s skupino časnika in pordenonskim županom prav slučajno srečal danes teden v vzhodnem Berlinu z Nikito Hruščovom. Skupino je povabilo amerisko poveljstvo z letališča Aviano na ogled Berlina. Tam so povabljeni dobili tudi dovoljenje, da si z avtobusom ogledajo Vzhodni Berlin. Ko so se ob eni popoldne vracali proti omejnemu zidu, so tam srečali sovjetskega prvaka, ki je pravkar stal z drugimi oblastniki pri obmejnem prehodu.

Sprva niso vodici dovolili videmski skupini niti izstopiti iz avtobusa. Ko je pa Hruščov opazil, da mu mahajo skozi okna, je ukazal, naj jim dovolje izstopiti. Eden izmed italijanskih časnika mu je v imenu skupine izrekel pozdrave, nakar je Hruščov segel vsakemu v roke. Posebno krepko je pozdravljal videmskega in pordenonskega župana in je dejal, da ga veseli videti skupino iz Italije. Ob slovesu je vsem zaklical po rusko: »Želim vam iz srca vso srečo!«

100-letnica rojstva

Ivana Trinko-Zamejskega

Dne 25. januarja poteče sto let, odkar se je rodil eden največjih sinov, kar jin je rodila slovenska mati — Ivan Trinko Zamejski. V kmečki hiši »pri Pjerronih« je mati Marija Golob zazibala sina, ki je postal voditelj in očak svojih rojakov. Ko je »puobič« dokončal osnovno šolo, ga je oče Tonac poslal na pobudo domačega kaplana Demenisa v šole v Čedad. Tamkajšnji šolniki so zmajevali z glavo, češ, kaj bo pastirček z gor v mestni šoli. Dečko je pa kmalu prekosil vse mestne hlačnike in je prejel za pridnost celo zlato svetinjo. Po čedajskem šolanju je mladi Vanc prosil starše, naj ga pošljejo v Videm. Toda, kje vzeti denar, se je oče Tonac praskal za ušesi. Dečko pa se je odrezal, da bo šlo z božjo pomočjo. In res je šlo! Pastirček pod Matajurjem je postal leta 1886 pastir duš in kulturni voditelj ter buditelj rojakov v ožji in širši domovini.

Trinko se je moral z železno vztrajnostjo boriti, da je izklesal svoj duhovski, pesniški, znanstveni in osebni lik. Slovenka beseda ga je začela buditi že v osnovni šoli. Prva učiteljica mu je bila mati, prve šolske bukve pa knjige Družbe svetega Mohorja, ki so prihajale tudi pod Pjerronovo streho. V videmskem liceju je začel že pesnikovati. Prvič se je oglasil leta 1885 pod psevdonomom Zamejski s Pesmimi beneškega Slovenca. Na pobudo in ob umetniškem mentorstvu pobratima Simona Gregorčiča so izšle Trinkove »Poezije« leta 1897 pri Gabrščeku v Gorici. Dosti pesnikovega »razpršenega listja« je pa še raztresenega po drobnih lističih v rokopisni zapuščini. V Stritarjevi in Gregorčičevi šoli je Trinkova muza dobila bolj melanho-

MIR V KONGU

Po tridesetih mesecih bojev in nemirov v Katangi je v ponedeljek le prislo do zaželenega miru. Cete Združenim narodov so mirno vkorakale v zadnjo Combejevo postojanko, v rudniško mesto Kowezi.

Pred pohodom dolgo kolone oslepelih voz se je poveljnik združenih čet general Norouha spraševal, ali bo Combe arzal besedo in prepustil mesto brez boja. Drugo vprašanje je pa bilo, ali ne bo kak vroč krvnež pritisnil na gumb in sprožil na stotine ton razstreliva, podloženega pod mostove in rudniške naprave. K sreči se ni nič kaj takega pripetilo. Bivši predsednik Katange Mojzes Combe je sprejel vkorakajočega generala pred svojo rezidenco. Krepko sta si stisnila roke in general Norouha je glasno pozdravil: »Prihajamo kot prijatelji katangškega ljudstva. Combe je pa odvrnil na pozdrav z vprašanjem, ali so čete Združenih narodov naletete na kako oviro. General je zanikal, nakar sta si zopet stisnila desnice.

Combejevi najemniški orožniki, med katerimi je bilo dosti evropskih pustolovcev, so še pred prihodom čet položili orožje in zginili. Za Katango in za ves Kongo se odpira zdaj novo poglavje mirnega razvoja, če ne bodo spet kake skrivne sile iz ozadja vtikale vmes svoje kremplje.

ličen ton. Vendar je Trinko kot pesnik poln moške trdnosti, novih zasnov in upov v zmago resnice in pravice. Ne le v verzih, ampak tudi v prozi je Trinko napisal vrsto del v slovenščini in italijanščini. Kdo bi pozabil na »Naše paglavce«, ki v tako mehkih slikah kažejo življenje mladega rodu pod Matajurjem?

Prav tako na široko je bilo zasnovano Trinkovo znanstveno delo. Že kot profesor modroslovja na liceju se je poglobil v tomiščno filozofijo, da je zaslovel kot eden zelo čislanih modroslovcev Italije. Prišteli so ga tudi za člana Akademije znanosti v Vidmu. Dolga je vrsta tudi njegovih filozofskih razprav o različnih beneško-slovenskih narečjih. On je pokazal tudi znanstvenemu svetu svojo domovino in svoje rojake. Obenem je pa slovanskemu svetu kazal neizčrpne zaklade iz italijanskega kulturnega sveta. Trinko je res postal zidar mostu med obema sosednima narodoma.

V beneškem očaku je utripalo tudi globoko čuteče umetniško srce. Na likovni razstavi v Vidmu je leta 1911 razstavljal svoje akvarele in perorisbe ter je bil zanje tudi nagrajen. Vse svoje življenje je Trinko ubiral tudi harfe domačih in religioznih melodij, dokler se mu ni razboljeno srce prelilo v globoko občuteni De Profundis.

Iz globine srca je Trinko-Zamejski pel, jokal in vriskal kot pravi Mojzes z vsem svojim ljudstvom. Iz globine svoje bogate duše je zajemal orjak pod Matajurjem zaklade za vse rojake od Nadiže do Drave. Zato pomeni stoletnica njegovega rojstva svetel dan v naši zgodovini!

Tržaškega

Kje so učbeniki za slovenske šole

Prejeli smo:

Medtem ko senat in zbornica razpravljata o dalekosežnih šolskih vprašanjih, se naša osnovna šola otepa s problemi, ki bi tem visokim forumom, če bi jih pobliže poznali, ne bili v čast, temveč so celo v kričnem nasprotju z vsemi njihovimi najnovejšimi težnjami. Če je tega krivo samo šolsko skrbništvo ali pa ima ta porazni položaj svoje korenine globlje v šolsko-upravni hierarhiji (da ne gremo brez potrebe do samega ministrstva), to končno ni niti važno. Važno je predvsem, da se temu napravi konec. Ne zanima nas toliko, kdo je kriv, da se nekoliko pretirano, a toliko bolj slikovito izrazimo, tega srednjeveškega stanja v naših osnovnih šolah, temveč kdo bo žalostno obdobje zaključil z odločilnim posegom!

Učenci zadnjih razredov tako rekoč nimajo nobenega učbenika, in to po vsem pisarjenju o moderni šoli! Ta je postala nekakšna srednjeveška prepisovalnica, kjer učitelj cele ure narekuje in učenci samo pišejo (čeprav so znali pisati že v prvem razredu!) Kaj je to namen šole, potem ko se je toliko govorilo o tem, da bodo otroci dobili učbenike celo zastoj? Februar je pred vrati, o učbenikih pa ne duha ne sluha. Medtem ko imajo učenci italijanskih šol pravo poplavo razkošno ilustriranih rednih in dodatnih šolskih priročnikov, nimajo naši otroci ničesar (če izvzamemo čitanke). Kje so te obljubljene knjige? Kako dolgo bomo starši še trpeli takšno omalovažujoče in nesodobno stanje v naših osnovnih šolah? Ali je pouk brez učbeni-

kov v 20. stoletju sploh še pouk? To poniža učitelje na stopnjo narekovalcev in hkrati poneumlja učenca, saj se tistih nekaj stavkov samo napili na pamet, ne da bi pri tem umsko samostojno sodeloval in se razvijal. Zgodovina, zemljepis, prirodopis, — ali je mogoče, da se v neki moderni državi učenci uče teh predmetov brez knjig, bogato opremljenih s slikami, zemljevidi in skicami?

Po tolikih obljubah so na polovici šolskega leta naši učenci še vedno brez učnih knjig. Človek se nehote vpraša: za dijake večinskih šol preobilje, naravnost poplava učbenikov, za dijake manjšinskih šol pa niti računice in celo — zemljepisa Italije! Človek bi rad malo podrezal v kolesje šolskega stroja, kje je tisto kolesce, kjer se je vse skupaj zataknilo. Kakor pri stroju je lahko krivda vse od najmanjšega vijaka do same osi. Dobro bi bilo najti tisti vijak, kajti žalostno bi bilo, da bi strojček, ki na videz tako lepo teče, v globini tako hreščal. Nemudoma je treba po mehanika, čeprav do same glavne elektrarne... Ali s preprostimi besedami: menda ne bomo starši in učitelji prisiljeni, da vložimo pritožbo na višjo instanco, saj smo vendar v moderni evropski državi in v XX. stoletju in ne zahtevamo nič drugega kakor to, kar nam je bilo že davno obljubljeno: dajte našim otrokom učnih knjig vsaj februarja, ne pa šele ob koncu leta, saj je že tako in tako malo pozno... Pa brez zamere! Vse za moderno šolo!

Zaskrbljeni očka

Za kmetovavce:

KAKO POTEKA RAZDELJEVANJE POMOCI

Na Kmetijskem nadzorništvu v Trstu je v teku izdajanje nakazil za nakup krmne mešanice in umetnega gnojila po za 50% znižani ceni. Nakazila lahko čvignejo kmetovavci, ki so imeli škodo zaradi suše in so jo v določenem roku tudi prijavili. Dne 25. in 26. t. m. se morajo na Kmetijskem nadzorništvu zglasiti kmetovavci iz sledečih vasi: Dolina, Boršt, Zabražec, Ricmanje, Log, Podboljunc, Pesek, Gročana, Botač, Krogle, Domjo in Jezero. Dne 30. in 31. t. m. pa kmetovavci iz miljske občine. Kmetovavci iz ostalih krajev našega ozemlja so nakazila povečini dvignili v dneh, ki so bili zanje določeni. Kdor pa se še ni zglasil na Kmetijskem nadzorništvu, lahko to opravi v teh dneh. Do 31. januarja zamudnikom izhajajo nakazila po 12. uri, od 1. do 9. februarja pa bodo nakazila razdeljevali v dopoldanskih urah.

Na vsako glavo živine prejme živinorejec 100 kg krmne mešanice. Ob dvigu mešanice pa mora plačati 3.100 lir za 100 kg. Količina nakazanega umetnega gnojila, za katerega je določen 50% prispevek, pa je odvisna od prijavljene škode. Ob dvigu gnojila je treba plačati 1.600 za kg.

TRŽASKI OBCINSKI ODBOR

Na zadnji seji tržaškega občinskega odbora, ki je bila v torek, so sklenili, da se bo 29. t. m. sestel mestni svet in s tem se bo dejansko pričela njegova 4-letna mandatna doba. Med ostalimi točkami dnevnega reda je odbor vzel na znanje sporočilo, da so pristojna oblastva odobrila načrt za zgradnjo novega naselja pri Sv. M. M. Spodnji. Načrt predvideva zgradnjo 1500 stanovanj, za kar bo potrebnih 33 ha zemljišča.

V tej zvezi je podžupan poročal, da je že odobrena tudi izvedba prvega dela tega načrta. Za sedaj bodo sezidali devet poslopij s skupno 74 stanovanji, za kar bodo potrebovali 220 milijonov lir.

Odbor je poslušal poročilo odbornika za občinska podjetja, ki se je tikalo predloga Aegata o povišanju cen za nekatere usluge, kot n. pr. povišanje cen tranvajskih listkov in vode. O tem kočljivem vprašanju ni odbor še ničesar sklenil, ker je zahteval, naj se predlogi podkrepijo z natančnejšimi statističnimi podatki.

SPREMENBA TELEFONSKIH ŠTEVILK

Uprava podjetja Telve je poskrbela, da se te dni naročnikom dostavljajo novi telefonski imeniki. Z zadnjo nedeljo pa so pri nekaterih telefonskih številkah nastale določene spremembe. Naročniki, katerih telefonska številka se je začela z 8, se

odslej začnejo s 73. številke, ki so se do sledj pričele z 72, 73 in 21, se odslej začnejo z 272, 273 in 221, se pravi, da je treba pred staro številko zavrteti št. 2.

Boršt:

LEP, DOMAČ KULTURNI VEČER

Letošnje praznovanje farnega zaščitnika sv. Antona je sovpadalo s ponovnim poslabšanjem vremena, tako da so mnogi Tončki in Tončke iz mesta, ki so običajno prišli obhajati svoj godovni dan v našo vas, morali ostati doma, na toplem.

Za domačine pa je praznik kljub mrazu bil pomemben dan. V dvorani šolskih sester je bila kulturna prireditev, ki se je udeležilo številno občinstvo. Spored je obsegal nastop mešanega pevskega zbora, ki je pod vodstvom Draga Petarosa ubrano zapel nekaj pesmi. Na oder je nato stopila čramska skupina, ki je izvajala igro »Iz starih časov«.

Prireditev je prav dobro uspela. Pevcem in igravcem je treba za nastop samo čestitati. Priznanje pa je treba izreči zlasti domačemu župniku g. Jamniku, ki ima največ zaslug, da so številni prebivavci iz Boršta prebili na praznik svojega zaščitnika zares lep, domač večer.

—0—

SMUCARSKI IZLET V ČRNI VRH

Slovensko planinsko društvo v Trstu priredi v nedeljo, 10. februarja, izlet v Črni vrh za smučarje in nesmučarje. Vpisovanje v ul. Geppa 9 v dnevnikih urah.

K SMUCARSKIM POLETOM V PLANICO

Obveščamo, da priredi SPD v Trstu ob priliki mednarodnih smučarskih poletov na Mamutiški skakalnici izlet v Planico dne 24. marca t. l.

NOV. ZDRAVNIK

Prejšnji teden je na medicinski fakulteti ljubljanske univerze diplomiral g. Dušan Gruden iz Nabrežine. Novemu zdravniku iskreno čestitajo prijatelji in znanci ter mu želijo mnogo uspeha v njegovem poklicu.

∞

SLOVENSKO GLEDALIŠČE V TRSTU

V nedeljo, 27. jan., ob 17. uri v dvorani na »Stadionu prvi maj«, Vrdejska cesta 7

André Roussin

»KADAR SE STORKLJA ZABAVA«

komedija v štirih dejanjih

Beneška Slovenija

TRBIZ

Vsa Kanalska dolina je v soboto ležala pod precej debelo snežno odejo. Od Trbiža do Ukeve je zapadlo več kot pol metra snega. V okolici Belopeških jezer so ga imeli skoraj en meter. Na Svetih Višarjah so ga pa izmerili več kot poldrugi meter. Tu je zdaj pravi raj za smučarje, ker delujeta tudi vzpenjača iz Ovčje vasi in žičnica do Prisnika. Temperatura je pa bila zelo nizka; padla je celo na 18 stopinj pod ničlo. Po cestah je bil možen prevoz za avte samo z verigami.

Proti čedajskemu okraju je bilo opaziti le tu pa tam kak snežni zamet. Pač pa je veter bril z vso silo in je šel do kosti.

V nedeljo so začeli voziti v Kanalsko dolino tudi prvi smučarski »beli vlaki«, kate-

re je organizirala železniška uprava.

BURNA OBČINSKA SEJA

Zadnja seja goriškega občinskega sveta je potekala v precej razburkanem ozračju. Iskra se je razvnela, ko je prišla v razpravo določitev imen za nove goriške ulice v okolišju bolnišnice usmiljenih bratov in novega mestnega predela na levi strani Tržaške ceste. Mestna toponomastika je še vedno razburjala duhove, ker se misovci upirajo, da bi se nekatere ulice imenovale tudi po padlih v osvobodilni vojni. Med levico in desnico so frčali očitki kot: osel, kreten, ubijavec, tako da je imel župan kaj truda, preden je nasprotnike pomiril.

Večina novih ulic bo nosila zemljepisna imena, le redke bodo imenovane po osebah. Ena, med ulico Diaz in Nizza, bo naslovljena po nadškofu Margottiju. Za seznanjanje novih uličnih imen so glasovali vsi svetovavci, razen štirih misovcev. Nihče se pa ni oglasil, da bi za kako ulico predlagal tudi ime katerega izmed nekdanjih znamenitih slovenskih meščanov, ki so enako delovali za obe narodnosti. Menimo, da bi se ne smelo pozabiti na velikega goriškega nadškofa Sedeja.

V drugi polovici seje so se hudo sporekli krščansko-demokratski in socialnodemokratski svetovavci zaradi novega sedeža dijaškega zavoda »Dante Alighieri«. Občina je v ta namen določila izpraznjeno bolnišnico pri Rdeči hiši, s čimer pa druga stranka ni zadovoljna. Končno je bil izglasovan sklep občinskega odbora proti glasovom socialnih demokratov in komunistov.

Spor med bivšima zavezniškima strankama postaja vedno ostrejši. Socialni demokrati so z lepaki povabili demokristjane na javni razgovor o krizi, ki je nastala v občinskem odboru po njih ostavki. Večina stranka pa je povabilo odklonila z utemeljitvijo, da je javnost že dovolj poučena o volilnih namenih socialnih demokratov.

OBČNI ZBOR SOLNIKOV

V torek popoldne so se zbrali člani goriškega slovenskega šolskega sindikata na redni letni občni zbor. Udeležba je bila še zadovoljiva spričo slabega vremena.

Predsednik prof. Bukovec je v svojem poročilu orisal delovanje sindikalne organizacije in o njenem prizačevanju za dokončno ureditev slovenskih šol in osebne-

ga staleža. Sindikat se je tudi potrudil, da je pomagal staršem pri vpisovanju njih otrok v šole. Marsikje je pa še vedno naltel na nerazumevanje in gluha ušesa. Notranje življenje sindikata pa še vedno ovira pomanjkanje lastnega sedeža in poslovnih prostorov. Zanimanje za stanovsko organizacijo se je lani nekoliko povečalo, a še vedno ne dovolj, zlasti pri učitelstvu. Po podanih poročilih ostalih odborikov, se je začela razprava, v katero so navzoči precej živahno posegali. Sprožilo se je tudi mnenje, da je nameravana postavitev enotnega poslopja za slovenske šole v oddaljenih Stražicah neprimerna za večino slovenskih družin. O zadevi bo sindikat še razpravljal in zavzel stališče.

Po soglasno izglasovani razrešnici staremu odboru so prišle na vrsto volitve. V novi izvršni odbor so bili izvoljeni sledeči šolniki: Sirk, Bukovec, Močnik, Komjanc, Rebec, Bednarik in Rener. V nadzorstvo so prišli: Makuc, Doktorič in Bolčina. Rzsodišče pa tvorijo: Kocjančičeva, Premrl in Rijavec. Sledila je še debata, kako poživiti to prepotrebno stanovsko organizacijo slovenskih šolnikov. Ves občni zbor je potekal v kolegialnem vzdušju, kar daje upanje, da bo novi odbor mogel razviti prav živahno dejavnost.

KONCERT AVSENIKOV

V nedeljo zvečer so se predstavili goriškemu občinstvu »avszenikovci«, ki so postali že nekak simbol slovenske lahke glasbe. Iz ozkega domačega kroga so jo ponesli že daleč po svetu. Danes pa vleče poslušavce le bolj lahka glasba, kar se je poznalo tudi v nedeljo zvečer v Gorici, kjer ni bila še nikoli dvorana tako natlačena. Vse drugače je pri kaki zahtevnejši gledališki igri ali pri koncertu.

Člani Avszenikovega kvinteta so pokazali še bolj kot umetnost svojo izredno virtuoznost. Instrumenti so se dokaj lepo zlivali, razen če je tu pa tam šegavi trobentač preveč napihnil lica. Duet se je tudi lepo skladal; sopranistka ima žametno barvo glasu, ki bi se prilegal tudi za operne nastope. Izmed mnogih točk sporeda so občinstvu zlasti tiste ugajale, ki so že skoraj ponarodele, da ne govorimo o »Rezki«.

Dvorana je pa seveda premajhna za tako bučen godalni ansambel. Ljubitelji glasbe so zato bolj upoštevali tiste skladbe, ki so bolj tiho in mirno izzvenele. Posrečen je bil tudi napovedovavec; seveda, vsi »vici« tudi ne morejo biti vedno duhoviti.

Ves nastop je pa nudil občinstvu urico prijetnega razvedrila, kakršno, upamo, da nam bodo avsenikovci še nudili.

Kvintet je prejšnji teden nastopil tudi na Tržaškem in prav tako dosegel lep uspeh.

PODGORA

Zgodilo se je prav tako, kot smo ugibali in se bali. Naš mostič, po domače »pašarela«, je še vedno zadeva bodočnosti. Pritisnil je mraz in dela pri mostu gredo prav tako počasi naprej, ko leze živo srebro v toplomeru navzgor. Soča je prav pri

Iz Goriške

mostiču precej zamrznila ne le ob bregovih, ampak po sredi plavajo tudi ledene šipe. Razume se, da so dela pri zgradbi zato ovirana. Dva ali trije delavci se nekaj trudijo in porivajo betonske bloke, a ne gre nič od rok. Če bi v začetku pohiteli, bi že morda imeli krajšo zvezo z mestom, tako bomo pa še čakali do pomladi, če ne celo do poletja. Dobrodušri in debeli »kapo« se samo prijazno nasmehne, če ga kdo vpraša, kdaj bomo šli po mostiču čez vodo.

Mogoče bo pa postavljena še prej kot ta slavna »pašarela« avtobusna čakalnica pri vhodu v podgorsko predilnico. Nastopiti so morale kar sindikalne organizacije, da se postavi skromna stavbica za čakalnico. Koliko jeze in kletvic je letelo v slabem vremenu na naslov mestne občine, ki je tako dolgo iskala tistih par tisoč lir za čakalnico. Nemara jih je župan slišal, ker je pred nekaj dnevi sporočil sindikalni organizaciji, da je ukazal tehničnemu uradu, naj zadevo prouči. Kaj bo tudi za štiri zidove potreba tako dolgo čakati kot za tisto brv?

VRH

Nismo se že dolgo oglasili iz našega skraj zapuščene kraja. Velikih novic ni, življenje teče še nekam mirno. Seveda pa ni vse tako tudi pri nas, kot bi moralo biti. Po naših hišah se še vedno pritožujejo, in to povsem opravičeno, ker ni še vodovodna mreža popolnoma končana. Najprej je prilezla do Martinščine, zdaj se je ustavila na Gornjem koncu. Dosti hiš je pa še brez vode. Kako sitno jo je hoditi zajemat na vočnjake v tem mrazu, si lahko predstavljate.

Nič kaj v redu tudi ni naše šolsko poslopje. Na občini se izgovarjajo, da ni denarja. Ne vemo, kaj bi k temu rekli. Smo res malo bolj od rok in zato odlagajo naše potrebe na boljše čase. Zaenkrat bi pa vsaj poskrbeli za napeljavo vode, kot smo zgoraj rekli. Upamo, da nas bo kdo uslišal.

RODITELJSKI SESTANEK

Ravnateljstvo slovenske strokovne šole v Gorici je sklicalo v nedeljo dopoldne roditeljski sestanek. Kljub mrzlemu vremenu se ga je udeležilo precej staršev in skrbnikov naših dijakov. Poslevodeči ravnatelj prof. Bukovec je zbranim staršem poudarjal, naj se zanimajo za uspehe in šolsko življenje svojih otrok in naj skrbje, da se okrepi sodelovanje med šolo in družino. Te vezi je potrebno že sedaj utrjevati, zlasti ker bodo roditeljski sestanki z novo enotno nižjo šolo postali bržkone obvezni.

Po sestanku so se starši pozanimali pri posameznih profesorjih o šolskih uspehih njihovih sinov in hčera.

Naročnike, ki še niso poravnali naročnine, opozarjamo, naj to store čimprej. Poravnajo jo lahko ali na upravnici lista ali po poštni položnici, ki jo dobe na vsakem poštne uradu.

Uprava

- Hanalska dolina

UCEJA

Zima, sneg in polarni mraz so kar zgrabili v svoje klešče vse naše doline. Toplomer je kazal včeraj tudi 16 stopinj pod ničlo. V Stupici pa celo 21 pod ničlo. Marsikateri zaselki so kar odrezani od sveta. Malokateri kraj je pa tako nesrečen kot Učaja v svoji tesni volčji grapi. Vsem je še v spominu bridka smrt nesrečnega moža, ki je šel skozi snežni metež na občino prijaviti svojega novorojenca in po potrebsčine za otročnico, a je na potu domov žalostno zmrznil. V torek so se odpravili snežni plugi in delavci, da bi očistili zamete s ceste in da bi Učajo zvezali s svetom. Kupi snega in snežni vrtinci so onemogočili, da bi nesrečne vaščane v Učaji, ki ne vidijo sonca od svetega Martina do svečnice, rešili iz belih klešč.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Žgoč slovenski problem

Ze večkrat smo načeli v našem listu problem, ki se nam zdi danes eden najvažnejših, če ne celo najvažnejši za slovenski narod. To je problem rojstev. Statistike nam kažejo, da slovenski narod številčno zelo počasi narašča, ali bolje rečeno, da skoro sploh ne narašča več. Ze desetletja se vrti okrog poldrugega milijona duš, medtem ko so mnogi drugi narodi — in med njimi tudi nekateri evropski — narastli v tem času dvakratno. V kolikor je v zadnjih petnajstih letih naraslo prebivalstvo Slovenije, je v glavnem s priseljevanjem ljudi iz južnih jugoslovanskih republik, katere srečamo danes v Sloveniji že na vsakem koraku. In to je v nekem smislu nujen pojav, predvsem iz ekonomskih razlogov, ker slovenska industrija, poljedelstvo in zlasti razne komunalne služnosti ne najdejo več dovolj delovne sile v Sloveniji. Ne najdejo pa je zato ne, ker ima Slovenija premalo naraščanja in zato tudi premalo ponudbe sposobne in posebno mlade delovne sile na delovnem trgu.

ZARADI POMANJKANJA ROJSTEV IZGUBLJAMO NARODNE POZICIJE

Da pa tudi tu pri nas med Slovenci razmere niso boljše — najbrž so celo še slabše — vemo iz lastne izkušnje, v kolikor se glede tega malo natančneje pozanimamo za stanje slovenstva vsak v svojem okolju. Mnoge, premmnoge slovenske družine imajo samo po enega otroka, kvečjemu po dva. In celo taki možje in žene, ki redno hodijo v cerkev in za katere bi se zdelo, da se v svojem zasebnem in javnem življenju drže krščanskih načel, nam čisto mirno zatrjujejo, da sta dva, če ne celo eden otrok čisto dovolj in da »ne mislijo« na to, da bi imeli še kakšnega. Posledica je ta, da so slovenske šole na Tržaškem in Goriškem vedno bolj prazne in da morajo vsako leto nekaj razredov ukiniti. Slovenstvo pa izgublja svoje pozicije, ki jih je dolga desetletja in celo stoletja držalo, zlasti v tržaški okolici in v predmestjih.

Tudi v sosednjih področjih Slovenije morajo ukinjati šole po nekaterih vaseh, ker je premalo otrok, in voziti ostale daleč v bolj centralno ležeče šole, kar ima potem še to slabo stran, da so otroci zaradi dolgih voženj sem in tja podvrženi večjim naporom in da jih starši večino dneva ne vidijo, s čimer so otroci tudi odtujeni domačemu okolju in vplivu staršev. Za vsakega otroka pa morajo biti ravno starši prvi in glavni vzgojitelji, ki ne vplivajo nanj samo z besedo, ampak tudi z vzgledom. Od njih se otrok uči stvarnega odnosa do življenja.

ODPRAVLJANJE ROJSTEV USTVARJA AKUTNE PROBLEME

Pomanjkanje rojstev — ali bolje rečeno: odpravljanje rojstev — je torej problem, ki neposredno in posredno ustvarja celo vrsto novih in akutnih političnih — zaradi spreminjanja etničnih odnosov in izgubljanja narodnih pozicij — gospodarskih, vzgojnih in drugih problemov, katerih danes niti še ne moremo v vsej jasnosti spoznati. Nedvomno pa nastajajo s tem tudi hudi socialni problemi, katerih važnost se bo pojavila v vsej polnosti šele čez desetletja, ko bodo danes najmlajše maloštevilne generacije dorasle in bodo morale nositi breme socialnih dajatev in starostnega zavarovanja za mnogo številnejše stare generacije.

V ljubljanskem tisku smo brali pred časom rezultate neke ankete zdravstvenih delavcev, iz katere je bilo razvidno, da ubijejo danes slovenske matere dve tretjini otrok, še preden se rodijo. In nekateri zdravniki menijo, da je to strašno število ocenjeno še prenizko. Človek se mora prijeti za glavo ob teh razkritjih. Ali so to res še tiste slovenske žene in matere, na katere smo bili tako ponosni in v katerih smo dolgo videli najmočnejšo oporo in neusahljivi vir moči slovenskega naroda? Ali niso v resnici morivke in najhujše sovražnice našega rodu? Umorile so že več slovenskih življenj kakor vsi okupatorji in obe svetovni vojni skupaj.

KAJ JE VZROK MORILSKI MANIJI SLOVENSkih MATER?

Težko ja dognati, kaj je pravi vzrok tej morilski maniji, ki je zagrabila slovenske žene.

Gospodarski in socialni razlogi gotovo ne, saj je ravno v socialnem pogledu v socialistični državi sorazmerno dobro preskrbljeno za mater in otroka. Porodnice uživajo obsežno zaščito pred in po porodu. Prav tako se ni bati, da bi zmanjkalo dela in jela za bolj številno mladino, ko bo dorasla. Slovenija je še daleč od preobljudenosti in bi lahko sprejela v svoje meje vsaj še tri do štirikrat toliko prebivalcev, kot jih ima zdaj, torej 4 ali celo 5 milijonov — seveda ob ustrežajočem nadaljnjem gospodarskem razvoju — preden bi lahko začeli upravičeno govoriti o nevarnosti prenaseljenosti. Mnoge evropske države, ki niso po naravi bolj bogate od Slovenije, imajo pet- do šestkrat večjo gostoto prebivalstva in še več. Da Slovenija nikakor ni pregosto naseljena, dokazuje ravno dejstvo, da mora delavce uvažati iz južnih pokrajin, in ti navadno tudi ostanejo v Sloveniji.

Tudi Slovenci na Tržaškem niso v tako slabem gmotnem položaju, da bi se morali braniti otrok. Vse družine brez izjeme, katere smo vzeli pri tej presoji v poštev, so celo v dobrem ali zelo dobrem gmotnem položaju, z gotovim in precejšnjim zaslužkom. Če smo naleteli na res številne družine, smo navadno odkrili, da so bile te mnogo revnejše in to ne zaradi otrok, ampak ravno zato, ker se starši še niso navzeli miselnosti tistih, ki so deležni današnje gospodarske konjunktore in ki išče samo še večje udobje in »gotovost«. V tem zadnjem se nam zdi — je glavni vzrok, da se naši ljudje branijo otrok. Postali so »prekomod«, da bi se ukvarjali z otroki. Otroci dajo namreč delo in povzročajo skrbi. Današnje žene pa se boje skrbi in truda. Živeti hočejo udobno, imeti veliko prostega časa, biti »neodvisne« in po možnosti še same služiti denar, da si lahko privoščijo še več udobnosti današnje dobe, potovanja v avtomobilu, neprestano nove modne obleke in drugo, kar spada k »modi« in »standardu«. Ne briga jih, če se mora njihov edini otrok dolgočasiti brez bratcev in sestric v praznem stanovanju, ko pogosto skoraj ves dan ne vidi niti mame niti očeta, ki sta na delu, na zabavah ali na potovanju z avtomobilom. Zadovoljiti se mora z družino kake postrež-

nice ali stare mame. Ne puste mu niti v družbo drugih otrok, ker tudi to povzroča »sitnosti«. Tako odrasča mali človek v samotarja, egocentrika in morda tudi v asociano bitje.

VZROK TUDI MORALNA IN DUHOVNA KRIZA

Vse to velja bolj ali manj tudi za starše v Sloveniji, le da lahko za maso slovenskega naroda rečemo, da se v tem pojavu odpora do otrok razodeva tudi velika moralna kriza in pomanjkanje zaupanja v narodovo bodočnost. To pa je spet posledica globoke duhovne krize, v kateri se je znašel slovenski narod, enako kot mnogi drugi evropski narodi. To je tudi posledica izginjanja krščanskih načel iz slovenskega javnega življenja; ta pojav pa ne datira samo od zadnje vojne, ampak je star že nekaj desetletij, saj se je kazal v jasnih obrisih že pred vojno.

TREBA JE STORITI NEKAJ NUJNEGA

Gotovo je, da moramo proti žgočemu problemu pojemanja rojstev in s tem življenjske sile našega naroda nekaj storiti, in sicer nekaj nujnega. V to akcijo bi se morali vključiti vsi, ki so odgovorni za duhovno zdravje slovenskega naroda in za njegovo usodo, v prvi vrsti seveda intelektualci ter cerkvena in politična mesta. Treba bi bilo začeti s široko zasnovano akcijo v javnosti, v tisku, na prižnicah, pri predavanjih, v društvih in organizacijah, ki naj bi seznanila naše ljudi z nevarnostjo takega omejevanja rojstev ali celo ubijanja že spočetih otrok, tudi z ozirom na nevarnosti, ki groze pri tem ženam. Na tisoče jih mora plačati z zdravjem in premnogo tudi z življenjem svoj nenaravni odpor, če ne celo čudno sovraštvo do novega življenja v sebi. Ne smemo ostati brezbrizni do tega pojava, če se hočemo ohraniti kot narod, zlasti pa, če hočemo v bodočnosti igrati aktivno vlogo v družini narodov.

Boriti se je treba proti materialističnim življenjskim konceptom slovenskih ljudi, ki navadno niti niso odvisni od svetovnega nazora, ampak so le odraz osebnega egoizma, otopelosti za duhovne in narodne vrednote, nevednosti in idejne zanemarjenosti. Morali bi pojasnili našim ljudem, da je vsak strah pred preobljudenostjo ne le slovenske zemlje, ampak vse Zemlje odveč. Zemlja lahko preredi ne le 3 ali 5, ampak še več milijard ljudi. Velika večina držav na svetu danes ne trpi zaradi prevelikega, ampak zaradi premajhnega števila pre-

(Nadaljevanje na 9. strani)

Srečanje z Mihom Balohom

Pred kratkim smo srečali v tržaški kavarni »Tivoli« Miha Baloha in izkoristili priložnost, da ga povprašamo o njegovih zadnjih dogodivščinah pri filmu; saj zdaj se več giblje v filmskih studijih, kot pa na odrskih deskah.

Opkod ste se vrnili? Kje ste nastopali zadnje čase?

Bil sem na Irskem, na mednarodnem filmskem festivalu v Corku, kjer so predvajali tudi jugoslovanska filma »H 8« in »Ples v dežju« in še nekatere dokumentarne, kratkometražne in risane filme. Na Irsko sem šel kot član jugoslovanske delegacije. Potem sem igral v jugoslovansko-ameriškem filmu »Operacija Tizian«, v katerem nastopa tudi ameriški igralec William Campbell in angleški igralec Patrick Mc Gee, ki je po rodu Irec. Ta film smo snemali v Dubrovniku. Govorili smo v filmu seveda angleško. Sploh moram filmski jezik neprestano menjavati.

Za kaj gre v tem filmu?

To je detektivski film. Gre za tatvino neke Tizianove slike, ki res visi v neki stari cerkvi v Dubrovniku. To je prvi jugoslovanski koprodukcijski film, kjer jugoslovanska filmska industrija v koprodukciji ne nudi več samo tehničnih uslug, ampak sodeluje z režiserjem, scenaristom in nekaterimi odličnimi jugoslovanskimi igralci.

Kdo je film režiral?

Srbski režiser Radoš Novaković.

Kdo je še sodeloval z jugoslovanske strani?

Rade Marković in slovenski igravki Irena Prosen ter Manja Gobec. To sta še mladi igravki. Mislim, da nudi ta oblika koprodukcije jugoslovansko-

ski kinematografiji možnost, da prodre na zahodnoevropski in ameriški trg. Hkrati se ponuja tudi priložnost, da se manifestira umetniška potencia jugoslovanskega filma. Doslej je namreč jugoslovanska kinematografija prodajala tujim producentom samo konje, igralce z bradami in lepo pokrajino za kulise, če je šlo za filmske usluge. Veliko razlike pa ni bilo tudi pri sistemu koprodukcije.

Predvidevate kakšno vlogo za vas v kakem novem slovenskem filmu?

»Triglav-film« že več kot leto dni ni nič snemal, ker je moral plačevati dolgove. Je pa v velikih pripravah za nekaj filmov, s katerimi bo startal spomladi. Režirali jih bodo Pretnar, Babič in Stiglic. Imam nekaj možnosti, da dobim kako vlogo, toda dokler ne pade prva »klapa«, ne morem za trdno računati na sodelovanje.

In vloge v tujih filmih?

Verjetno bom nastopil za neko italijansko filmsko podjetje iz Rima. Film bodo snemali na Bledu in v Rimu.

Pod katerimi režiserji ste doslej igrali?

V vsakem filmu, v katerem sem nastopil, sem imel drugega režiserja: Babiča, Srba Novakovića itd. Edini režiser, s katerim sem sodeloval v dveh filmih, je bil Italijan Leopoldo Savona iz Rima.

Kako je z vašim odnosom do gledališča?

Moči in znanje za nastope v filmu v zadnjih treh letih sem črpal iz desetletne prakse gledališkega dela pri Slovenskem gledališču v Trstu, s katerim bi z veseljem igral še v kakšnem delu. V takem seveda, da bi bila zadovoljna z mojim nastopom uprava gledališča, tržaška publika in tudi jaz sam.

GOSPODARSTVO

Obvarujmo vina pred skisanjem

Skisanje vin je najpogostejši in tudi najbolj škodljiv pojav pri vinih: najpogostejši, ker se pri majhnih količinah vina skoraj redno pojavi; najbolj škodljiv, ker kiraj vin z dosedaj znanimi pripomočki ni mogoče ozdraviti. Zato je nujno potrebno, da vina obvarujemo pred skisanjem.

Za skisanje vina so potrebne očetno-kisla kvasnice, zrak in toplota ter vino, ki ni dovolj zaščiteno proti skisanju. Očetno-kisla kvasnice se nahajajo povsod, kjer je opravka z grozdem, moštom ali vinom. Torej se nahajajo že v vinogradu, saj dobimo tolikokrat očetno-kisla tista jagode, ki so bile načete od os ali tudi od kiseljaka, to je grozdnega črva. Z grozdem pa pridejo te kvasnice v klet. A v kleti so kvasnice bile že prej, saj jih je mnogo v zraku, na kletarskih posodah — prevečkrat v vinskih sodih — in tudi na kletnem podu. — Za skisanje je potreben zrak oziroma plin kisik, ki je sestavna snov zraku: večina kvasnic ne bi mogla živeti brez zraku. Nadalje je za skisanje potrebna toplota, ki ne sme biti prenizka, a tudi ne previsoka. Če je toplota prenizka, kvasnice ne morejo delovati in zato služi mrzav kot sredstvo za konzerviranje ali za ohranitev živil. Če pa je toplota previsoka, kvasnice tudi ne morejo delovati, pri višji toploti pa umrejo. Zato se poslužujemo višjih toplot za razkuževanje (pasteriziranje) trdih in tekočih hranil, kakor tudi za razkuževanje drugih predmetov, n. pr. v zdrav-

stvu. Za vina so najbolj nevarne toplote med 15° C in 50° C. Če je toplota nižja, kvasnice postanejo nedelavne, pri še nižji pa umrejo. Isto velja tudi za višjo toploto: pri nižji postanejo nedelavne, pri višji umrejo.

Skisajo pa se samo vina, ki niso dovolj zaščitena pred očetno kislimi kvasnicami. Zdravo vino, ki se nahaja v zdravem in polnem sodu ter je bilo nekoliko zažveplano, ali je bila v njem raztopljena enosolina, je dovolj zaščiteno, vse dokler je sod poln. Če pa ne moremo držati posode poi-

ne, ni dovolj, da zažveplamo prazni prostor nad vinom v sodu. V tem oziru je »Flor-Stop« izboren pripomoček proti skisanju; seveda ga moramo pravočasno spustiti v posodo, to je takrat, ko je vino še zdravo in ga še niso napadle očetno-kisla kvasnice. »Flor-Stop« dobimo v trgovini v obliki kolesčkov v treh velikostih: najmanjši so za pletenke (flaškone, damidžane), večji oziroma srednji za sode od 7 hl, največji pa za cisterne. Posamezne kolesčke tudi lahko prerežemo, po potrebi: za sodček od 2 hl bomo spustili v sod 1/3 srednjega kolesčka, lahko pa bi spustili v sod tudi 4 najmanjše kolesčke — za pletenke. »Flor-Stop« se ne raztopi, marveč plava na površini vina, kjer razvije neki plin, ki zamori vse očetno-kisla kvasnice. Deluje pa samo nekaj časa: pri nepolni posodi največ mesec dni, pri polni dva meseca.

Hibridna pšenica

Hibridna koruza je omogočila, da so se pridelki koruze visoko dvignili. Od prejšnjih hektarskih donosov od 20 do največ 50 stotov so se pridelki več kot podvojili in presežen je že bil hektarski donos 150 stotov. Nekateri sanjajo o hektarskem donosu 200 stotov. Verjetno je, da bo ta donos v resnici tudi dosežen. Višji pridelek koruze omogoča uspešen boj proti lakoti, saj je koruza hrana širokih ljudskih množic na Balkanu in sploh v Južni Evropi, predvsem pa v Afriki. Če pa imamo odvečne količine koruze, jo lahko pokrmimo živali: perutnini, prašičem in tudi govedu. Na ta način dobimo več jajc, več masti, predvsem pa več mesa.

Hibridno koruzo smo dobili iz ZDA. ki

so dobavile seme vsemu svetu, vsem, ki so ga želeli. Amerikanci so tudi povedali, kako se pride do semena hibridne koruze, tako da se seme lahko pridobi tudi doma.

Iste ameriške tvrdke, ki so vzgojile hibridno koruzo, se pečajo sedaj z novim vprašanjem: kako vzgojiti hibridno pšenico. Mnogo znanstvenikov je na delu za doseg tega cilja, mnogo milijonov dolarjev je bilo v ta namen že uporabljenih in znanstveniki upajo, da bo mogoče dobiti hibridno pšenico v sorazmerno kratkem času, čeprav je vprašanje mnogo bolj zapleteno in neprimerno težje rešljivo kot vzreja hibridne koruze. Poglejmo:

Za dokego hibrida je treba križati dve ali več sort. To je pri koruzi zelo lahko, ker sta ženski cvet — lasje — in moški cvet — zastavice — precej narazen. Če imamo na razpolago 2 sorti koruze, lahko dobimo dva križanca: v eno vrsto vsejemo eno sorto, poleg nje pa drugo vrsto z drugo sorto. Ko koruza hoče cveteti, kar poznamo po pojavu zastavic in las, porežemo eni vrsti vse zastavice, še preden začnejo cveteti. Lasje te vrste bodo dobili cvetni prah — bodo oplojeni — od sorte v drugi vrsti. Na ta način dobimo točno določene križance, pri katerem vemo, katera sorta je služila za očeta in katera za mater. Ravno tako pa dobimo tudi drugega križanca, samo da zamenjamo vlogi: sorta, ki je dala pri prvem križancu očeta, da tukaj mater.

Pri pšenici pa ni vprašanje tako enostavno, ker sta v malem cvetu moški in ženski del, ter ju ni mogoče kar enostavno ločiti kot pri koruzi. Zato je potrebno delati pri pšenici s finim orodjem, kot s pincetami, s katerimi lahko odstranimo prašnike ali pelod. Vse to delo pa je zelo zamudno, delati pa je potrebno hitro. Zato je pri ustvarjanju hibridne pšenice zaposlenih mnogo ljudi, predvsem žensk, ki so za taka fina dela bolj sposobne kot moški.

Kot rečeno, znanstveniki upajo, da bodo v doglednem času vzgojili tudi hibridno pšenico. Če se bo tako obnesla, kot se je hibridna koruza, bo za več desetletij rešeno vprašanje, kako preskrbeti dovolj hrane vedno bolj množičnemu se človeštvu.

Po štirih letih oživi

Cudno neverjetni dogodek se je pripetil v Chikagu. Javni avtoizvošček John Brockhouse se je po štirih letih trde nezavesti spet prebudil k življenju. Toda pojdemo lepo po vrsti: Nekega mrzlega zimskega dne pred štirimi leti je zapoznel delavec opazil v stranski ulici neki javni avto. Odbilo je eno po polnoči. Iz voza sta skočila dva neznanca in jo naglo odkurila. Delavec je stopil k avtu in je ves presenečen ugledal zvrnjene na krmilo močno krvavečega šoferja. V bolnišnici so ugotovili, da ima razbito glavo in hude rane po telesu.

Prihitela je tudi žena Ana, mati treh otrok. »Čemu so ga hoteli umoriti,« je tarnala, »saj je imel le deset dolarjev pri sebi.«

»Bomo že kmalu ugotovili, ko se zbudi iz rarkoze,« jo je tolažil policijski agent pred operacijsko sobo. Minevali so pa dnevi, meseci in leta, nesrečni mož je še vedno ležal v nezavesti med blazinami. Veke je imel odprte, a ni videl ne zdravnikov ne žene, ki je dolge ure presedela ob moževi postelji v upanju, da bo izrekel kako besedo. John je pa le molčal. Ni občutil, ne ko so mu vbrizgavali zdravilo in hrano ne ko so njegovi otroci gladili očetovo lice.

Vsa Amerika je sočustvovala z nesrečno družino. Za božične praznike je ležalo vse polno daril v njegovih sobi. On jih ni vi-

del in tudi njegovim niso prinesla veselja.

Zdravniki so zgubili že vse upanje, da bi navideznega mrtveca obudili k življenju. Srce je pa še vedno utripalo. Nenadoma, ne da bi kdo pričakoval, je po 1318 dneh nezavesti, začel premikati roke in izgovarjati nerazumljive besede. Polagoma sta se Brockhousu začela vračati zavest in govor.

Zdravnikom in policijskim uradnikom je pripovedoval, da je tisti večer peljal v pristaniški četrti nekega tujca s težkim kovčkom. Spotoma je prisedel še drugi gost. Prvi je očital drugemu, čemu ni prišel prej, ker mora biti blago še pred zoro na krovu ladje. Iz prepira je šofer spoznal, da tihotapita opij. V strahu, da bi ne bil tudi on zapleten v zadevo, je ustavil avto in je prosil gosta, naj izstopita, ker mora naglo domov, kjer leži žena v porodnih bolečinah. Neznanca sta ga pa zgrabila in ga začela butati s težkimi ključi po glavi. Bala sta se, da bi ju izdal. Ko je padel v nezavest in sta menila, da je že mrtev, sta pobegnili. Po šoferjevem natančnem opisu je policija v nekaj dneh zgrabila oba zločinca.

Brockhousu se je stanje že izboljšalo. Ne more pa verjeti, da je štiri leta preležal v nezavesti. Čudijo se tudi zdravniki, kako je mogel prenesti tako hude udarce in se po tolikem času spet obuditi k življenju.

V vrtincu

16.

R. B.

Gospa Komi je izbruhnila strašno kletvino in ni bila prav nič več podobna odlični čami.

—0—

»Samuel Brand — mednarodno prevoznikstvo.« Samo je slutil, da se tudi tu nekaj skriva. Najprej si je napravil natančen načrt in se je odpravil na pot. Spotoma se je oglašil še pri nekem podjetju. Povedali so mu, da ni več tam v službi gospod Skrinjar. Samo je napravil tisto tajno znamenje pri licu in je prijazno vprašal, kdaj se bo gospod vrnil.

Zdaj je tudi lastnik ponovil isto znamenje in je prijazno povedal: »Mislim, da se bo vrnil v dveh ali treh dneh.« Samo je zvedel dovolj.

—0—

Radič je poklical Majo po telefonu. Ko je zaslišala njegov glas, je srečen smehljaj spreletel njeno lepo obličje.

»Poklical sem vas, da vam sporočim, da se gospod Komi nahaja v Ankari. Ne iščite ga več okoli Benetk. Škoda, da se vam je izmuznil.«

»Bo pa tem bolj gotovo padel v vašo mrežo.«

»Upajmo! — Kako so se pa razvijale stvari v Benetkah?«

Maja mu je razložila, da je bil umor namenjen njemu. Povedala mu je tudi o hišni preiskavi in da je družba razpečevavcev povezana s tajnimi sprejemniki tudi v Arkari in Rabatu. Odkrili da so tudi ključ za tajno sporazumevanje. Prepis je že na poti k njemu.

Maja je skoraj žalostno ugotovila, da je njeno delo skoro pri kraju. Veselil pa jo je uspeh, da je pomagala odkriti tajno mrežo trgovcev z mamili. Manjše razpečevavce bo že še policija našla; za te se ona ni brigala.

Ježilo jo je pa le, da je Komi ušel in da si ne more prisvajati glavne zasluge.

»Glavni delež pri odkritju imate vi,« je telefonirala Samu.

On se je branil pohvale, češ da je ona na svoj trnek ujela največjo ribo.

»Nikakor ne, gospodična Rayski! Brez vaše pomoči bi jaz nikamor ne prišel.«

Se ji morda prilizuje? Maja ni o tem dosti modrovala. Veselila jo je njegova pohvala.

»Kakšne načrte imate pa zdaj?« jo je poprašal.

»Vrnila se bom v Trst in bom vzela štirinajst dni dopusta.«

»Pametno! In kam se boste odpeljali?«

»V Španijo k neki prijateljici, v Madrid. Prišla bo pome z letalom.«

»V Madrid?«

»Da, tako čudno se vam zdi?« se je posmejala. »Vi boste pa menda kmalu v Ankari.«

»Morda. Vsekakor pa bova ostala v zvezi, kajne? V kratkem vam bom pisal.«

»Oh, me bo zelo veselilo. Jaz vam bom tudi takoj odgovorila. Kako lepo je bilo, ko sva skupaj delala!«

»Pri tem ste me pa vi imeli v začetku za trgovca z mamili.«

Oba sta se smejala.

Po tem razgovoru se je Maja čutila vso spremenjeno. Sama sebe ni mogla razumeti, čemu je tako srečna. Njegova pohvala ni bila edini vzrok. Mislila je na njegove besede, da bosta še ostala v zvezi in da ji bo pisal.

Torej mu ni tako brezpomembna, kakor se je bala. Hoče ostati z njo v zvezi...

Vrnila se je vsa srečna z avtom v Trst. Sprejel jo je stric, pri katerem bo stanovala. Bral je o njenih upeh.

Maja se je branila pohvale: »Ni tako, stric Berto. Poglavitni delež pri vsej stvari ima neki tovariš od interpola. Čudovit človek, ti rečem.«

Začela ga je tako hvaliti, da se je stric posmejal: »Na, na, kmalu bo prišlo na dan, da je moja lepa nečakinja resno zaljubljena.«

Majo je oblila rdečica. »A, še kaj — v resnici je čudovit fant.«

»Slišal sem od vladnega svetnika pri policiji, ta je moj dober znanec,« je nadaljeval stric, »da ti bodo kmalu poverili važno nalogo.«

»Prav zdaj mi pa res ne gre v račune. Hotela sem na dopust. Karmenciča mi je telefonirala iz Madrida. — Kakšna naloga pa je tista?«

»Zanimiv slučaj. V Carigradu so našli mrtvega nekega trgovca iz teh krajev.«

»V Istanbul?« je prisluhnila Maja.

»Da, tam boš nastavljena pri konzulatu za preiskovanje tega slučaja.«

»Jaz, kot ženska?«

»Prav ti! Tvoji višji so mnerja, da se znaš s svojo prikupnostjo in bistrostjo najbolj približati sumljivim moškim.«

»Toda, jezika ne znam.«

»Vendar si se že z njim ukvarjala.«

»Moj Bog, tistih par drobtinic! Sicer pa priznam, da bi prav rada videla malo Orienta. Bom pa še danes brzojavila prijateljici v Španijo, da odlagam dopust.«

Dva dni kasneje je Maja že sedela v letalu na progi Istanbul.

—0—

Preden se je Samo odpravil iskat Skrinjarja, se je oglašil še pri komisarju Lanerju in mu je pojasnil, kaj je mogel do tedaj ugotoviti. Komisar mu je izročil debelo pismo policije iz Benetk.

»Sijajno,« je vzkliknil Samo, ko je po tegnol iz ovojnice prepis tajnega kodeksa mednarodne družbe tihotapcev z mamili: »Ta mi bo morda še danes služil kot izkazilo.« Vtaknil je papirje v žep in se poslovil. Poklical je avto, ki ga je odpeljal do Skrinjarjeve vile. Ko je plačeval izvoščku, je opazil nekega gospoda, ki je pravkar stopil skozi vrata. Nehote se je zdrznil. Brez dvoma: senjor Delagoa je! (Dalje)

Goriški spomini: Ob stoletnici „ČITALNICE“

Leto 1862-63 je bilo zelo razgibano med Slovenci. Takrat so stari voditelji z Bleiweisom na čelu ustanavljali Čitalnice kot središča narodne in kulturne prosvete med slovenskim meščanstvom. Čitalniško delovarje, gledano skozi očala današnjega zgodovinarja, se zdi malenkostno v primeri s poznejšimi uspehi. A zgodovinska resnica je, da so tudi Čitalnice izpolnile svojo nalogo ter ohranile meščanstvu in tržanom narodno zavest in spoštovanje do lastnega jezika. Brez Čitalnic bi bil nadaljni zgodovinski razvoj slovenske narodne zavesti skoro nemogoč.

Prav zaradi te pomembnosti, naj bo odmerjenih tudi nekaj vrstic stoletnici goriške Čitalnice. Po časovnem redu je bila Čitalnica v Gorici že šesto društvo te vrste med Slovenci. Pobudo za ustanovitev je pa dalo veliko narodno slavje v obliki tabora, dne 8. septembra 1862 pri Devici Mariji v Logu blizu Vipave in v gradiču Zemonu. Goričani so se tudi ukresali ob splošnem navdušujočem zublju in so sklenili ustanoviti svoje narodno društvo.

»Novice« so prinesle 8. oktobra odborov proglaš: »Čitalnica bo nekako narodno ognjišče, od kodar se bo po naravni in postavni poti širila dušna gorkota, blaga gorkota slovenskonarodne vdanosti in zavednosti, po hribih in dolinah slovenskih ob Soči in Ipavi.« Prošnjo za ustanovitev goriške Čitalnice so podpisali sodni avskultant Budal, dr. Tonkli in rihenberški veljak Ličen. Vlada je nekaj časa oklevala, na zadnje je pa le moral tržaški namestnik Conrad izdati dovoljenje za goriško Čitalnico.

Že v novembru leta 1862 so si naši čitalničarji našli lepe prostore v Stabilejevi dvorani na Travniku.

Društvo si je izbralo tudi prvi odbor ob novem letu 1863. Za predsednika je bil izvoljen Andrej Winkler, kasnejši baron in glavar Kranjske; v odboru so poleg drugih sedeli še Budal, dr. Josip Tonkli, Andrej Marušič, A. Jeglič, Toman, Milharčič in Hofer. Na prvi društveni seji so izbrali za častne člane: goriškega nadškofa Gollmajerja, nadškofa Strossmayerja in dr.

Bleiweisa.

Winkler je na prvem občnem zboru udarjal: »Naši čitavnici ni življenje le za pol leta ali za leto odmerjeno, kakor naši zoprniki prerokujejo, temuč da naša čitavnica, če Bog dà, bo še mnogo let slovela. Čitavnica pa nam lepo priložnost ponuja, vaditi se v maternem jeziku, in marsikaj družega koristnega se učiti. Mi želimo živeti v miru tudi s tistimi, ki niso naših misli, pa tudi se ne bojimo nikogar, dokler smo na poštenih poti.«

Goriška Čitalnica se je po teh smernicah rodoljuba Winklerja cvetoče razvijala. Svoj sedež je kasneje prenesla v Marzinijevo dvorano, poznejšo »Mladiko«, danes Prosvetno dvorano. Tam so prirejali »besede«, ki so razgibale narodno življenje goriških Slovencev. Na prireditve so bili vedno vabljeni tudi italijanski mestni veljaki, ki so se radi odzivali povabilom.

Po letu 1870 so avstrijski absolutistični režimi tudi Čitalnicam spodrezali korenike. Vendar pa je prav zasluga goriške in tržaške Čitalnice, da je slovenščina dobila svoje mesto v šoli in v uradih, tudi v Gorici in v Trstu.

ŠPORTNI PREGLED

PREGLED ITALIJANSKEGA ŠPORTA V LETU 1962

ZMAGE IN PORAZI

2

V zadnji številki smo omenili, kako se italijanski športniki pritožujejo, da vlada zanemarja šport. **Nogomet** je edini pomembnejši šport, ki ne potrebuje podpore, ker ga podpirajo industrijski mogotci. Čeprav je Inter bil vseskozi v vodstvu, je italijansko prvenstvo lani osvojil Milan. Najboljši strelec je bil Milani (23 golov). V mednarodnih srečanjih so italijanske ekipe doživele več porazov, čeprav so nudile nasprotnikom oster odpor. Juventus je kmalu odpadel iz tekmovanja za prvenstvo evropskih prvakov, Inter je bil kmalu izločen iz tekmovanja velesojemskih mest, Fiorentina je klonila v finalu v tekmah za zmagovavce evropskih pokalov. Le Bologna je izbojevala zmago v pokalu Mitrocup. Italijanska državna reprezentanca se je dobro pripravljala na svetovno prvenstvo (uspehi proti Franciji, Madžarski in Belgiji), a v Čilu je moštvo takoj odpadlo iz nadaljnjega tekmovanja. Italija se je opomogla v novembru in decembru, ko je odločno porazila Avstrijo in Turčijo. Nova nada italijanskega nogometa je mladi Rivera, ki je osvojil šesto mesto v lestvici najboljših evropskih nogometašev. V prvenstvu leta 1962/63 je dolgo vodila Bologna s svojim napadavcem Pascuttijem, a zdaj je v vodstvu Juventus, za njo pa Inter. Odlikujeta se Del Sol (Juventus) in Jair (Inter).

V **košarki** so lani bile zelo razburjive tekme. Športniki se ne spominjajo tako zanimivega poteka tekem državnega prvenstva, kot so bila v letu 1962. Vsi so mislili, da bo Ignis uspešno branil častni naslov. Simmenthal, ki je prav v začetku prvenstva doživela tri poraze, je prav v zadnji tekmi v Bologni premagala ekipo Vitrus. V odločilni tekmi je Simmenthal porazil Ignis. Med ženskami je osvojila prvo mesto torinska ekipa FIAT, večkratni prvak Udinese pa se je takoj po porazu razpustil. Med mladinci je končna zmaga pripadla Simmenthalu. V **rugbyju** je močna ekipa Fiamme d'Oro iz Padove morala lani prepustiti častni naslov moštvo Rovigo in to prav v zadnjem kolu. Novi italijanski prvaki so pa razočarali vse športnike s slabo igro. Tudi italijanska reprezentanca je razočarala. Izgubila je s Francijo in Romunijo ter komaj premagala Nemčijo; zgubila je s tem tudi drugo mesto v Evropi. V **baseballu** je ekipa Europhon ponovno osvojila prvenstvo, kar so vsi pričakovali. Zanimivo je, da so italijanski prvaki na dveh zadnjih prvenstvih zmagali v vseh tekmah, kar se redkokdaj dogodi. Odlikovali so se Glorioso, brata Balzani, Gandini in še Goldstein. Zaman so Italijani upali, da bodo osvojili evropsko prvenstvo. V Amsterdamu je državna reprezentanca tudi lani igrala. Končna zmaga je spet pripadla Nizozemski. **Odbojka** v Italiji zelo napreduje. Odlikujeta se ekipi iz Modene: CIAM predlanski prvak, in Interauto Avia, ki je lani osvojila častni naslov z 10 točkami naskoka. Med ženskami je že tretjič zaporedoma zmagala tržaška ekipa Casa della Lampada. V mednarodni areni se je pomlajena državna ekipa častno borila, tako za evropski pokal kot za svetovno prvenstvo (uvrstila se je na 14. mesto). Končne zmage sta izbojevali, kot znano, SZ in Japonska. Pregled ekipnih športov bomo končali s **hokejem na kotalkah**. V Italiji primanjkuje primernih igrišč. Lansko prvenstvo je osvojila rimska ekipa MDA. Nič novega ni bilo na mednarodnem področju, razen zmage nad Jugoslavijo.

Kolesarstvo je v Italiji zelo razširjeno in prav ta šport je dal italijanskim športnikom največ zadoščanja. Italija je v dirkaliških vožnjah osvojila dva svetovna naslova (Maspes in Bianchetto v histrostri). Bongioni in četvorka na sta osvojila naslov prvaka na cestnih dirkah. V Italiji ni uspešnejšega športa, kot je kolesarstvo. Toda za te uspehe imajo zaslugi posamezni prvaki, medtem ko primanjkuje podrastka, kar se občuti predvsem pri amaterjih. V cestnih dirkah poklicnih kolesarjev je Italija osvojila drugo mesto. Zmagala je v krožni

dirki po Italiji in bila porazena v dirki po Franciji. Svetovno prvenstvo je osvojil Francoz Stablinški, najboljša kolesarja pa sta bila Belgijca Plankaert in Van Looy. Od italijanskih kolesarjev je bil najboljši Balmamion. Italijansko prvenstvo je pripadlo staremu Defilippisu. Mladi nepoklicni kolesar Bongioni je lani dosegel številne uspehe. Italijani so bili uspešni tudi v **boksu**, tako med poklicnimi kot med nepoklicnimi tekmovalci. Italija je lani osvojila ali obdržala kar pet evropskih prvenstev: Burrini (mušja), Rollo (petelinja), Serti (peresna), Loi (srednjelahka) in Rinaldi (srednje težka). Toda italijanski boksarski šport ima še svetovnega prvaka v welter junior kategoriji in ta je Tržačan Duilio Loi. Od mladih boksarjev se odlikujejo Del Papa in Mastellaro ter Tržačan Benvenuti. Tudi **kotalkarski** šport je bil lani za Italijane zelo uspešen. V tekih so Italijani osvojili vseh sedem svetovnih prvenstev. V hokeju so se v Čilu uvrstili na drugo mesto, drugo mesto so zasedli tudi v tekmah za pokal držav. Italijansko prvenstvo je osvojila ekipa Triestina. V plesih sta Mangili in Menegotto osvojila tretje mesto. Zadovoljivi so izidi v **tenisu**, čeprav Italija ni obdržala tretjega mesta, ki ga je bila dosegla na olimpijskih igrah v Rimu leta 1960. Italija se nahaja na petem mestu za SZ, Japonsko, Češkoslovaško in Kitajsko. Najboljši je bil Menichelli, ki je branil tudi Evropo proti Japonski in se upiral Endu. Menichelli je osvojil tudi italijansko prvenstvo. Italijanski **tenis** se je ponovno izkazal, čeprav je Švedska osvojila prvo mesto v Evropi. Pietrangeli, Sirola in Gardini pa so stari (Gardini je še enkrat osvojil prvenstvo), mladih igralcev pa ni. Maioli in Di Maso sta še premlada, od žensk se odlikujeta Pericoli in Lazzarino.

(Konec priloge!)

Žgoč slovenski problem

(Nadaljevanje s 6. strani)

bivavstva, tako n. pr. skoro vse afriške države in skoro celotna Azija, Avstralija ter Amerika. Gre le za to, da se nauče tamkajšnji ljudje delati in ustvarjati gnotne dobrine z modernimi sredstvi ter z uporabo znanosti. Sele z izobrazbo in civilizacijo bosta izginila z drugih kontinentov revščina in glad. Tedaj bosta tudi Indija in Kitajska lahko praredili svoje množice.

CLOVESKO BITJE — NAJDRAGOCENEJŠA STVAR VESOLJSTVA

Prepričani pa smo tudi lahko, da bosta znanost in tehnika napredovali vedno hitreje, veliko hitreje, kakor se bo množil človeški rod, in da bosta z lahkoto sproti reševali vse probleme, ki bi se pojavljali zaradi naraščanja svetovnega prebivalstva. Revščina in glad nikakor nista najbolj pogost pojav tam, kjer je Zemlja najbolj gosto naseljena, ampak tam, kjer je naseljenost najnižja ali še prav redka. Tako bo tudi v bodoče. V dobi ene generacije napravita znanost in tehnika velikanski korak naprej. Ko so se rodili ljudje, ki so danes stari 20 let, je le malokdo kaj slutil o uporabni atomski sili. Danes plovejo po morjih atomske ladje in so že v obratu atomske centrale. Se manj se je ljudem sanjalo o umetnih satelitih. Kdo more reči, kaj bo čez dvajset let? Vsekakor se bodo prvi ljudje že prej izkrcali na drugih planetih. In preden bo človeštvo zašlo v krizo zaradi preobljudenosti, bosta znanost in tehnika že davno omogočili kolonizacijo drugih planetov v našem in morda tudi v drugih osončjih. Najnovejša odkritja z umetnimi sateliti so ovrgla vse prejšnje pesimistične hipoteze in ugotovila, da so celo nekateri Zemlji najbližji planeti, kot n. pr. Venera najbrž v takem stanju, da bi ljudje lahko prebivali na njih. Zato je mnogo bolj verjetno, da bo na Zemlji ljudi za vse naloge, ki jih čakajo, prej premalo kot preveč, in prepričani smo, da se bo vedno bolj jasno kazalo, da je človeško bitje — tudi še nerodeno — v resnici najdragocenejša stvar, kar jih premore vesoljstvo. Zato je vsak pesimizem odveč.

In tega naj bi se zavedal tudi slovenski narod.

E. Z.

ŽENA IN DOM

MLADIM DEKLETOM, MOJIM ZVESTIM BRALKAM

• Mlada dekleta moramo biti v življenju navdušena nad različnimi stvarmi, ker je prav navdušenje tisto, ki najbolj prispeva k naši lepoti in mladostnosti.

• Mlada dekleta moramo biti odkritosrčna, ker laž postara dušo, tako kot gube postarajo obraz. Laž, ki jo izreče starejša ženska, ne napravi na človeka tako slabega vtisa, kot tista, ki pride iz ust mladega, na videz nainevnega dekleta. Ta naravnost razočara in užalosti človeka. Tudi odkritosrčnost ima svoj delež pri lepoti mlade duše.

• Mlada dekleta se ne smemo bati razočaranja. Skrbimo, da se jim izognemo, če pa vseeno pridejo, jih moramo sprejeti in čimprej nanje pozabiti. Velika razočaranja lahko zapustijo globoke rane, ki se pri starejših osebah tako kmalu ne zacelijo. A pri mladih dekletih je razočaranje podobno sponladanskemu dežju, ki za nekaj trenutkov zakrije jasno nebo.

• Mlada dekleta moramo imeti mnogo prijateljev, zato moramo skrbeti, da spoznamo čimveč ljudi. Nekateri nam ne ugajajo in se jih zato izogibajmo, drugi nas razočarajo in jih zato pustimo na miru, a vedimo, da samo pri naših letih lahko ugotovimo, koliko prijateljev imamo. Starejši se venomer bojijo, da jih drugi užalijo ali razočarajo in nimajo zato zaupanja do drugih. Če imaš mnogo prijateljev, pomeni, da si mlad.

• Mlada dekleta moramo znati odpustiti drugim; odpustimo osebam, ki nas razočarajo, fantu, ki nas je užalil, prijateljici, ki nas je prevarala.

• Mlada dekleta moramo biti vesela, četudi se ljubezen, o kateri smo toliko lepega pričakovale, nepričakovano konča. Podobna izkušnja namreč o-

bogati mlado srce, starejšo osebo pa močno zadene in ji povzroča boleti.

• Mlada dekleta moramo biti žejna učenja in spoznanja. Dekleta, ki mislijo, da vse vedo, se postarajo pred časom in so podobne starejšim osebam, ki vedo že preveč in se zato več ne zanimajo za nobeno stvar.

• Mlada dekleta moramo biti vedno vesela, ker sta jeza in nagnjenje k jezi, znaka starosti in duševne utrujenosti. Nasmeh pa je pečat mladosti.

• Mlada dekleta se razveseljujemo z malimi stvarmi. Kot je starejša oseba zadovoljna z dragocenim kožuhom ali nakitom, tako je dekleta veselo s preprosto ogrlico ali prenovljeno obleko.

• Mlada dekleta moramo biti romantična. Tista, ki pravijo, da hočejo bogatega moža, četudi je star, ali pa, da ne verjamejo v ljubezen, niso več mlada in so si svojo mladost že zapravila.

• Mlada dekleta moramo priznati, da smo kdaj tudi pogrešile, ker mlad človek, brez izkustev laže zgreši. Samo starejši ljudje zvrčajo krivdo na druge ali na usodo.

• Mlada dekleta moramo skrbeti, da popravimo lastne napake, saj imamo še toliko časa pred seboj. Pravijo, da se mladim lahko odpusti mnogo stvari, samo tega ne, da ne skušamo popraviti svojih napak.

• Mlada dekleta se ne smemo bati prihodnosti, ker imamo v sebi še toliko moči, da lahko kljubujemo katerikoli stvari.

• Mlada dekleta se moramo prebujati vsako jutro s spominom na lepe stvari, na to, kar smo lepega preživele prejšnji dan. Samo, kdor ni več mlad, kopiči v sebi svoje spomine na žalostne trenutke in razočaranja.

Ondina

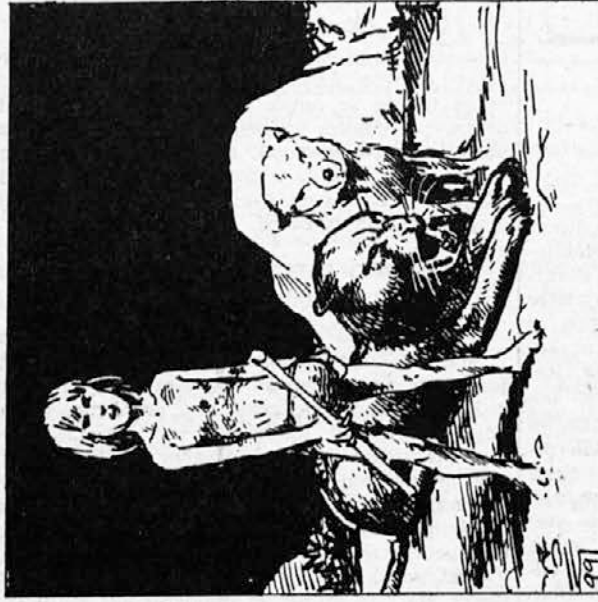

97. Ves dan je sedel Mavgli v votlini ob svöjem lončku in nalagal vanj suhe veje. Izbral je dolgo vejo, ki mu bo zvečer potrebna, in končno našel pravo. Ko ga je prišel šakal Tabaki škodoželjno in nevjudno klicati na sestanek, se mu je samo zaničljivo smejal. Še malo je počakal, potem pa se je z lončkom in vejo odpravil na Skálo sveta

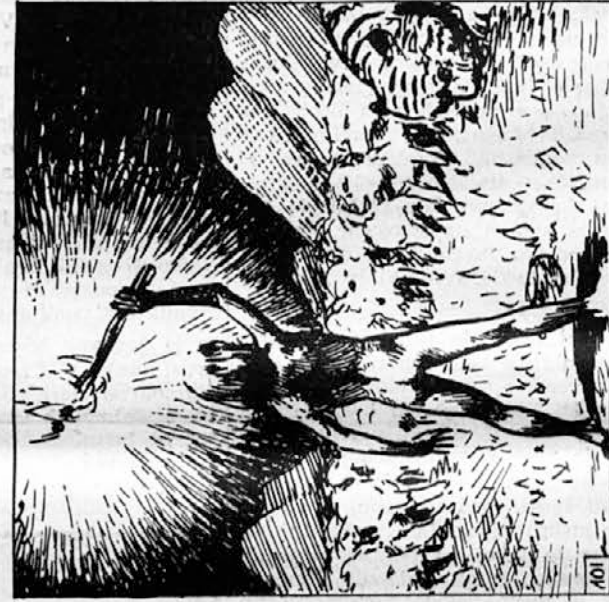
98. Akela, samotni volk, je ležal ob skali in mesto vodnika je bilo prazno. Sir Khan se je ponosno sprehajal med mladimi volkovi. Mavgli pa je počepnil k Baghiru in obdržal lonček med kolena. Z obsodbo starega vodnika se volkovi niso dolgo ukvarjali. Ze ko je zgrešil plen, je bila njegova usoda določena in klicali so ga le še »mrtvi volk«.

99. Sir Khan pa je izrabil priložnost, da zadosti svojemu staremu sovraštvu do Mavglija. Mladi volkovi so z njim vred zahtevali dečkovo smrt. Zastonj so zanj prosili njegovi volji bratje, Baghira in Akela. »Zdaj nastopi!« mu je zašepetal Baghira. Mavgli je užalosten in jezen zaradi sovraštva volkov z lončkom v rokah planil kvišku.

100. »Poslušajte!« je zavpil, »Nocoj ste mi tolikokrat vrgli v obraz, da sem človek, da se ne morem več šteti med vas. Niste mi več bratje, imenoval vas bom pse — edino ime, ki vam ga kot človek lahko dam. In videli boste, da sem res človek! Poglejte rdeče cvetje, ki sem ga prinesel s seboj.« In stresel je žareče oglje na suhi mah.

101. Mah se je vžgal in vse živali so se umaknile pred plameni, ki so se naglo širili. Mavgli je prižgal še svojo vejo in jo zavijtel nad glavami prestrašenih volkov. Bil je gospodar. »Odhajam od vas k svojemu narodu!« jim je zaklical. »Toda še prej moram nekemu poplačati dolg. Stopil je k Sir Khanu in ga zgrabil za šop na bradi.

102. »Tale klavec govodi se je bahal, da me bo nočoj ubil, ker me ni mogel, ko sem bil še mladiček!« je vpil jezni deček. »Takole, vidiš, pa ljudje pretepamo pse! Samo zmigni z brki, pa ti porinem rdečega cvetja v žrelo!« In udrihal je po Sir Khanovi glavi z gorečo vejo, tiger pa je ves preplašen cvtil. Tedaj se je Mavgli spomnil Akela.

Za naše najmlajše

17

NOVA KOLEKCIJA Y-A-J-ZO
ANDZUK
 RAŠE: MIKI MUSTER